

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิม : ศึกษากรณีองค์กรต่อต้านสงครามในอัฟกานิสถาน 2544 - 2545” มีวัตถุประสงค์การวิจัย คือ

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิม ในกรณีการต่อต้านสงครามอัฟกานิสถาน
2. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ของชาวไทยมุสลิมในการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิม ในกรณีการต่อต้านสงครามอัฟกานิสถาน
3. เพื่อศึกษาถึงความร่วมมือกันระหว่างองค์กรชาวไทยมุสลิม ในการดำเนินการเคลื่อนไหวทางสังคม

ในการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาจากเอกสาร การสัมภาษณ์ การสังเกตและการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม จากองค์กรต่างๆ ทั่วประเทศที่มีการเคลื่อนไหวทางสังคมในการต่อต้านสงครามอัฟกานิสถาน 2544 – 2545 และจากชาวไทยมุสลิมที่ร่วมในกิจกรรมต่างๆ โดยผู้วิจัยได้เลือกองค์กรชาวไทยมุสลิมเพื่อทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจำนวน 6 องค์กร คือ

1. คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย
2. คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้
3. สภาองค์กรมุสลิมแห่งประเทศไทย
4. สมาคมมุสลิมแห่งประเทศไทย
5. มูลนิธิเพื่อศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทย
6. กลุ่มมุสลิมเพื่อสันติ

โดยแต่ละองค์กร ได้เลือกกิจกรรมมาหนึ่งกิจกรรมเพื่อเป็นกรณีศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ คือ

1. บทบาทนำในการเคลื่อนไหวทางสังคมของสังคมชาวไทยมุสลิม ของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย
2. การจัดละหมาดฮายัตและการเดินทางไปมอบเงินและสิ่งของบริจาคเพื่อช่วยเหลือชาวอัฟกัันของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด 5 จังหวัดชายแดนใต้
3. เอกสารแถลงการณ์และบทบาทแกนนำในการเคลื่อนไหวทางสังคมฯ ของ สภาองค์กรมุสลิมแห่งประเทศไทย
4. การบริการงานด้านสถานที่ในการจัดกิจกรรมขององค์กรต่างๆ ของ มูลนิธิเพื่อศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทย
5. การทำงานด้านสื่อและการรณรงค์ต่อต้านสินค้าบริษัทของสหรัฐอเมริกาและพันธมิตรของ สมาคมยูวมุสลิมแห่งประเทศไทย
6. การเดินขบวนประท้วงหน้าสถานทูตสหรัฐอเมริกา ของ กลุ่มมุสลิมเพื่อสันติ

การรวบรวมข้อมูลการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิม ต่อกรณีการรณรงค์เพื่อต่อต้านสงครามอัฟกานิสถานของสหรัฐอเมริกา จากองค์กรชาวไทยมุสลิมที่เลือกศึกษาในการวิจัยจำนวน 6 องค์กร และจากกิจกรรมที่แตกต่างกันของแต่ละองค์กรเป็นกรณีศึกษา จากการเก็บรวบรวมข้อมูล สรุปได้ว่า

1. คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย ซึ่งมีจุฬาราชมนตรีเป็นประธานคณะกรรมการกลางฯ ได้ดำเนินบทบาทในการเป็นองค์กรสูงสุดในการบริหารองค์กรศาสนาอิสลามในประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์ที่เกิดความขัดแย้งระดับโลก ทั้งด้านแนวคิดและวิธีการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากเหตุวินาศกรรมสหรัฐอเมริกาและสงครามอัฟกานิสถาน

จุฬาราชมนตรีในฐานะผู้นำทางศาสนาของประชาชนชาวไทยมุสลิมทั้งหมด ได้แสดงจุดยืนและเป็นผู้ดำเนินการเพียรหาวิธีการอันสันติเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ทั้งยังได้เน้นย้ำให้ประชาชนชาวไทยมุสลิมทุกคนให้พิจารณาหลักธรรมคำสอนของศาสนาอิสลามที่บัญญัติให้ใช้ วิทยปัญญา (ฮิกมะฮ์) ความอดทนและอดกลั้น (ซอบร) และความนอบน้อมยำเกรงในพระผู้เป็นเจ้า (ตักวา) และ สันติวิธี (สลามุน) เป็นหลักคิดในแก้ไขปัญหา ซึ่งนับว่าบทบาทของจุฬาราชมนตรีในครั้งนี้เป็นที่ยอมรับจากทั้งประชาชนชาวไทยมุสลิมและพี่น้องร่วมชาติ พร้อมด้วยความชื่นชมจากรัฐบาลและผู้นำจากประเทศต่างๆ ทั้งนี้สามารถกล่าวได้ว่า จุฬาราชมนตรีได้ปฏิบัติตามหน้าที่ความรับผิดชอบตามมาตรา 8 หมวด (1) และ (4) ของพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 ในการให้คำปรึกษาและเสนอความเห็นต่อทางราชการเกี่ยวกับกิจการศาสนาอิสลามและการให้คำชี้แนะข้อปฏิบัติทางศาสนาแก่ประชาชนชาวไทยมุสลิม

คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย ในฐานะองค์กรสูงสุดในโครงสร้างการบริหารองค์กรอิสลาม ได้ดำเนินกิจกรรมเพื่อแสดงจุดยืนในการคัดค้านสงครามอัฟกานิสถาน และได้พยายามเผยแพร่ข้อเท็จจริงของการทำสงครามของสหรัฐอเมริกาและชี้แจงต่อประชาชนชาวไทยมุสลิมในประเด็นข้อปฏิบัติและกิจกรรมที่สมควรกระทำในห้วงของสงคราม ทั้งนี้ได้ใช้โครงสร้างขององค์กรตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 เพื่อชี้แจงและทำความเข้าใจกับประชาชนชาวไทยมุสลิมในพื้นที่ต่างๆ ด้วย ทั้งนี้ นับได้ว่าเอกสารแถลงการณ์ของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย ทั้ง 2 ฉบับ ที่วางอยู่บนฐานของหลักการอิสลามมีผลอย่างยิ่งต่อการกำหนดทิศทาง การเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิม อันเป็นผลให้การเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิมในครั้งนี้นี้สามารถเป็นไปด้วยความสงบ เรียบร้อยและสันติ

2. คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้จัดระดมอาสาสมัครที่สนามบินบ่อทอง จังหวัดปัตตานี ซึ่งมีชาวไทยมุสลิมและชาวมุสลิมเดินทางมาร่วมระดมอาสาสมัครเป็นจำนวนกว่าหนึ่งแสนห้าหมื่นคน ในการนี้ผู้เข้าร่วมระดมอาสาสมัครยังแสดงเจตจำนงขอบริจาคเงินเพื่อนำเงินไปช่วยประชาชนชาวอัฟกันผู้ประสบภัยจากสงคราม ทำให้การระดมอาสาสมัครครั้งนี้มีผลพลอยได้คือ เงินบริจาคกว่า 6 ล้านบาทจนทำให้ต้องดำเนินการสืบเนื่องต่อไปใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำให้ได้เงินบริจาคทั้งสิ้นหนึ่งล้านหกแสนสามหมื่นสี่พันหนึ่งร้อยหกสิบบาท ซึ่งคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้ตั้งคณะกรรมการผู้แทนของทั้ง 5 จังหวัดและผู้แทนของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) เป็นคณะเดินทางไปมอบเงินช่วยเหลือให้ชาวอัฟกันที่เมือง Bajor และ Quitta ชายแดนประเทศปากีสถาน ซึ่งคณะเดินทางเป็นคณะผู้บริจาคเพียงไม่กี่กลุ่มที่สามารถเดินทางข้ามไปยังชายแดนอัฟกานิสถานเพื่อมอบสิ่งของบริจาคด้วยตนเอง โดยได้รับความร่วมมือในการดำเนินงานจากหลายฝ่ายทั้งจากหน่วยงานจากภาครัฐของประเทศไทยและปากีสถาน ผู้แทนของกลุ่มทาลีบัน ในปากีสถาน หน่วยงานภาคเอกชน ตลอดจนผู้นำศาสนาของปากีสถานและอัฟกานิสถาน

3. สภาองค์กรมุสลิมแห่งประเทศไทย นับเป็นองค์กรพัฒนาเอกชนของชาวไทยมุสลิมที่มีบทบาทอย่างสูงและเป็นเสมือน องค์กรแกนนำหรือเครื่องจักรที่จะหมุนฟันเฟือง ในขบวนการเคลื่อนไหวต่อต้านในสงครามอัฟกานิสถานในครั้งนี้ โดยได้ประสานความร่วมมือกับองค์กรเครือข่าย ดำเนินกิจกรรมในการเผยแพร่ ข้อมูลข่าวสาร ความรู้และชี้แจงข้อสงสัยเกี่ยวกับการวินาศกรรมและสงครามระหว่างสหรัฐอเมริกากับกลุ่มทาลีบันในอัฟกานิสถาน ตลอดจนการระดมการใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหา ทั้งการก่อการร้ายและการสงคราม สภาองค์กรมุสลิมแห่งประเทศไทยได้แสดงจุดยืนในการต่อต้านสงครามอัฟกานิสถานและการชี้แจงการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิม โดยการออกจดหมายเปิดผนึกถึงนายกรัฐมนตรีเพื่อชี้แจงถึงจุดยืนของ

ชาวไทยมุสลิมต่อเหตุวินาศกรรมและการก่อการร้าย การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชาวไทยมุสลิม ในการร่วมรับฟังปัญหา ข้อสงสัย ข้อวิเคราะห์ วิจารณ์จากนักวิชาการและการรับบริจาคเงินและสิ่งของเพื่อช่วยเหลือประชาชนชาวอัฟกัน ทั้งนี้เพื่อแสดงจุดยืนว่ากิจกรรมทั้งหลายของชาวไทยมุสลิมกระทำด้วยความรักสันติภาพ รักเสรีภาพและใช้ความตั้งใจที่จะแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งของโลกให้เป็นไปโดยใช้หลัก สันติธรรม

นอกจากนี้ สภาก่อการมุสลิมฯ ยังได้ออกเอกสารแถลงการณ์ อีก 3 ฉบับ ซึ่งถือได้ว่าเป็นเอกสารที่มีผลในการชี้นำและชี้แนะสังคมชาวไทยมุสลิมในการต่อต้านสงคราม โดยฉบับแรกออกภายหลังจากที่กองทัพสหรัฐฯ เริ่มโจมตีอัฟกานิสถานเพียงหนึ่งวัน คือ แถลงการณ์ประณามสหรัฐอเมริกาและอังกฤษในการทำลายล้างประชาคมมุสลิม ซึ่งมองว่าการทำสงครามของสหรัฐอเมริกาเป็นการก่ออาชญากรรมและเป็นการกระทำความรุนแรงต่อประชาชนชาวอัฟกัน จึงได้เรียกร้องให้ประชาคมโลกร่วมประณามการทำสงครามของสหรัฐอเมริกาและเรียกร้องให้ชาวไทยมุสลิมร่วมกันขอพรจากพระเจ้าให้โลกหลุดพ้นจากการครอบงำของสหรัฐอเมริกา และร่วมบริจาคเงินเพื่อช่วยเหลือประชาชนชาวอัฟกันผู้ประสบภัยสงคราม

แถลงการณ์ฉบับที่สอง คือ แถลงการณ์ กลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนมุสลิมในประเทศไทย เรื่อง คัดค้านสงครามในอัฟกานิสถาน โดยได้เรียกร้องให้รัฐบาลไทยทบทวนนโยบายด้านการต่างประเทศต่อสหรัฐอเมริกาและให้นำเรื่องการทำสงครามครั้งนี้ขึ้นสู่การเจรจาในเวทีองค์กรสหประชาชาติ ทั้งยังได้เชิญชวนให้ชาวไทยมุสลิมร่วมกันประณามการกระทำของสหรัฐอเมริกา และติดตามข้อมูลข่าวสารอย่างใกล้ชิด และเรียกร้องให้ชาวไทยมุสลิมต่อต้านผลิตภัณฑ์และสินค้าของสหรัฐอเมริกา

แถลงการณ์ฉบับที่สาม คือ แถลงการณ์ ประณามสหรัฐอเมริกาถล่มชาวอัฟกันและต่อต้านสินค้าสหรัฐฯ และพันธมิตร หลังจากสหรัฐฯ ได้ทวีความรุนแรงในการทำสงครามต่อกลุ่มตาลิบัน จนทำให้มีรายงานจำนวนประชาชนชาวอัฟกันที่ได้รับบาดเจ็บ เสียชีวิตมากขึ้นเรื่อยๆ และกลายเป็นผู้พลานานับล้านคน ยิ่งก่อให้เกิดกระแสต่อต้านสหรัฐฯ และพันธมิตรมากยิ่งขึ้น ดังนั้นสภาก่อการและองค์กรเครือข่ายจึงเรียกร้องให้ชาวไทยมุสลิมทั่วประเทศต่อต้านการทำสงครามด้วยการประณามและคว่ำบาตรสินค้าทุกประเภทของบริษัทอเมริกาและประเทศพันธมิตร ทั้งยังได้เรียกร้ององค์กรสหประชาชาติให้เข้ามามีบทบาทในการแสวงหาแนวทางสันติในการแก้ไขปัญหาอัฟกานิสถานและยุติสงครามโดยเร็ว

นับได้ว่าเอกสารแถลงการณ์ ตลอดจนกิจกรรมในการจัดเวทีบรรยายและอภิปรายของสภาก่อการมุสลิมฯ และองค์กรเครือข่ายได้สร้างความเป็นเอกภาพของชาวไทยมุสลิมในการเคลื่อนไหวทางสังคม โดยได้ชี้แนะถึงแนวทางปฏิบัติและขอเรียกร้องเพื่อบรรลุสู่การแก้ไขปัญหาสงครามด้วยวิธีการอันสันติ

ทั้งนี้จากการดำเนินงานด้านการติดต่อประสานงานของสภาองค์กรมุสลิมฯ และการให้เกียรติแก่ผู้นำคือ จุฬาราชมนตรีและคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย จึงทำให้การเคลื่อนไหวทางสังคมขององค์กรชาวไทยมุสลิมมีความเป็นเอกภาพ และเป็นไปในแนวทางเดียวกัน คือ การใช้สันติวิธีในการเคลื่อนไหวเพื่อต่อต้านสงคราม

4. มูลนิธิเพื่อศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทย เป็นองค์กรที่ให้บริการด้านสถานที่แก่องค์กรชาวไทยมุสลิมในการจัดกิจกรรมรณรงค์ต่อต้านสงครามอัฟกานิสถาน ทั้งนี้ด้วยความพร้อมในด้านสถานที่ของมูลนิธิเพื่อศูนย์กลางฯ ซึ่งเป็นทั้งมัสยิดที่ผู้คนได้มาก ห้องประชุมขนาดใหญ่ สถานที่จอดรถกว้างขวางและตั้งอยู่กลางใจเมือง มีเจ้าหน้าที่ติดต่อประสานงานและเป็นสถานที่ตั้งของสำนักงานองค์กรชาวไทยมุสลิมหลายองค์กร นอกจากนี้ยังได้ร่วมมือกับคณะกรรมการกลางอิสลามฯ จัดตั้งเป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารเพื่อเป็นแหล่งรวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้แก่ชาวไทยมุสลิม ดังนั้นการดำเนินกิจกรรมของหลายองค์กรจึงเป็นการเข้ามาใช้ทรัพยากรของมูลนิธิเพื่อศูนย์กลางฯ ทั้งบุคลากร สถานที่ ที่มูลนิธิเพื่อศูนย์กลางฯ เป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายค่าสาธารณูปโภคผ่านระบบความสัมพันธ์ส่วนตัวหรือความเป็นคณะกรรมการของมูลนิธิเพื่อศูนย์กลางฯ ซึ่งเป็นลักษณะหนึ่งของการทำงานร่วมกันขององค์กรชาวไทยมุสลิม

5. สมาคมมุสลิมแห่งประเทศไทย ได้ดำเนินกิจกรรมหลากหลายในการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อต่อต้านสงครามอัฟกานิสถาน โดยกิจกรรมด้านที่เด่นชัดที่สุดของสมาคมฯ คือ กิจกรรมด้านสื่อสารมวลชน ทั้งนี้เนื่องจากสมาคมฯ มีเครือข่ายด้านงานสื่อสารมวลชนที่ดีและมีความถนัดในงานด้านนี้ ทั้งนี้โดยสมาคมฯ มีคณะทำงานเฉพาะกิจด้านงานสื่อสารมวลชนจัดทำข่าวสารนำเสนอ โดยคัดเลือกข่าวสารจากแหล่งข่าวจากตะวันออกกลางหรือแหล่งข่าวอื่นๆ ที่เชื่อถือได้มานำเสนอโดยจัดทำเป็นรูปเล่ม ได้แก่ เอกสาร “ไต่สำนักข่าวตะวันตก” หนังสือ “อุซามะฮ์ บินลาดีน จากวีรบุรุษของผู้ถูกกดขี่ถึงสงครามนิวเคลียร์อัฟกัน” และเผยแพร่ข่าวสารผ่านคอลัมน์ “ปฏิภินิยาโลกมุสลิม” ในหนังสือพิมพ์มติชนรายวัน ซึ่งข่าวที่สมาคมฯ คัดเลือกมานำเสนอส่วนใหญ่เป็นข่าวที่สำนักข่าวกระแสน้ำใหญ่ๆ มิได้นำเสนอ รวมทั้งนำเสนอบทวิเคราะห์ วิจารณ์ การตั้งคำถามต่อเหตุวินาศกรรมสหรัฐฯ และเหตุผลของการทำสงครามของสหรัฐอเมริกาต่ออัฟกานิสถานจากมุมมองของมุสลิมและนักวิชาการหลายท่าน ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า เหตุวินาศกรรมน่าจะเป็นเหตุการณ์ที่ทำให้สหรัฐฯ ควร ทบทวนนโยบายด้านการต่างประเทศของตนเองเสียใหม่ และการแก้ไขปัญหาคือการก่อการร้ายโดยการทำสงครามอัฟกานิสถานนั้นมิได้ช่วยให้การก่อการร้ายลดลงหรือหมดไป แต่กลับจะยิ่งทวีการก่อการร้ายให้รุนแรงขึ้นและแพร่ขยายยิ่งขึ้น

ทั้งนี้กิจกรรมด้านการสื่อสารมวลชนอีกประการหนึ่งของสมาคมฯ ที่ผู้วิจัยเลือกศึกษาคือ การรณรงค์เพื่อคว่ำบาตรสินค้าและผลิตภัณฑ์ของบริษัทอเมริกันและพันธมิตร ที่ผู้วิจัยมองว่าการรณรงค์เพื่อคว่ำบาตรสินค้าเป็นส่วนหนึ่งของงานด้านการสื่อสารมวลชน เนื่องจากในการเชิญชวนให้เกิดการคว่ำบาตรสินค้าสามารถจะเป็นไปได้นั้น จำเป็นต้องใช้การรณรงค์เพื่อปลุกกระแสและสร้างจิตสำนึกแก่ประชาชน ดังนั้นสมาคมฯ จึงรณรงค์ผ่านสื่อต่างๆ ของสมาคมฯ อาทิ การแนบรายชื่อสินค้าและผลิตภัณฑ์ของบริษัทสหรัฐฯ และพันธมิตรในท้ายเล่มของเอกสาร ได้สำนักข่าวตะวันตก การจัดทำเอกสารแผ่นพับแจกจ่าย การรณรงค์ผ่านรายการวิทยุ รายการหน้าต่างสังคมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผ่านรายการโทรทัศน์เมื่อถูกเชิญให้ไปพูดคุยในช่องเนชั่น ทวี การจัดทำโปสเตอร์สี่สี แผ่นป้ายรณรงค์ และเอกสารรายชื่อสินค้า ผลิตภัณฑ์และตราหือของบริษัทสหรัฐฯ และพันธมิตรประเภทต่างๆ ติดตามสถานที่ต่างๆ เช่น ชุมชนมุสลิม มัสยิดและโรงเรียนหลายแห่งของชาวไทยมุสลิม

แม้ว่าการรณรงค์ให้คว่ำบาตรสินค้าและผลิตภัณฑ์ของบริษัทสหรัฐฯ ในครั้งนี้ ไม่อาจหวังผลสำเร็จในเชิงปริมาณ หากแต่การรณรงค์ครั้งนี้ได้สร้างกระแสสำนึก ความตระหนักและเผยแพร่ข้อมูลแก่ชาวไทยมุสลิมได้อย่างกว้างขวาง และเป็นการดำเนินการเชิงสัญลักษณ์เพื่อแสดงจุดยืนของชาวไทยมุสลิมในการต่อต้านสงครามอัฟกานิสถานที่สหรัฐอเมริกาเป็นผู้ก่อขึ้น

6. กลุ่มมุสลิมเพื่อสันติ เป็นองค์กรพัฒนาเอกชนชาวไทยมุสลิมเพียงองค์กรเดียวที่ไม่ได้ร่วมเป็นเครือข่ายกับองค์กรพัฒนาเอกชนองค์กรอื่นที่มีสภาพองค์กรมุสลิมฯ เป็นแกนนำ ดังนั้นแนวคิด ยุทธศาสตร์และยุทธวิธีในการดำเนินกิจกรรมจึงมีลักษณะต่างจากองค์กรพัฒนาเอกชนองค์กรอื่นๆ โดยกลุ่มมุสลิมเพื่อสันติเป็นองค์กรชาวไทยมุสลิมเพียงเดียวเท่านั้นที่จัดกิจกรรมการเดินทางบวญประท้วงสหรัฐอเมริกา ในขณะที่องค์กรชาวไทยมุสลิมอื่นๆ จัดกิจกรรมในรูปแบบอื่นๆ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมด้านการให้ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ การวิเคราะห์สถานการณ์ผ่านการจัดเวทีบรรยายและการอภิปราย

การจัดการเดินทางบวญประท้วงของกลุ่มมุสลิมเพื่อสันติมีชาวไทยมุสลิมเข้าร่วมประมาณ 500 คน โดยผู้ที่มาเข้าร่วมส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ติดตามการบรรยายศาสนธรรมของแกนนำกลุ่มฯ ซึ่งเป็นนักวิชาการศาสนารุ่นใหม่ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าผู้ที่มาร่วมเดินทางบวญเป็นคนกลุ่มเฉพาะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นกลุ่มคนที่เรียกตนเองว่า “กลุ่มซุนนะห์” และไม่มีผู้หญิงอยู่ในกลุ่มของการเดินทางบวญ

พร้อมกับการเดินทางบวญกลุ่มมุสลิมเพื่อสันติยังได้ยื่นแถลงการณ์ประณามสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นผู้นำการโจมตีอัฟกานิสถาน โดยได้เรียกร้องให้ชาวมุสลิมและประชาคมโลกร่วมกันประณามการทำสงครามของสหรัฐฯ และเรียกร้องให้ชาวไทยมุสลิมร่วมกันขอพร (ดูอาอ์) ต่อพระเจ้า ให้สังคมโลกปราศจากการครอบงำของสหรัฐอเมริกา

การจัดการเงินขบวนประท้วง ได้มีการเตรียมการและจัดการเป็นอย่างดี ซึ่งสังเกตได้จากการจัดแบ่งหน้าที่ เช่น การกำหนดผู้นำที่ชัดเจน การกำหนดผู้แถลงข่าวต่อสื่อมวลชน ทั้งยังมีการกำหนดกรอบปฏิบัติหากเกิดเหตุการณ์ต่างๆ การติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่ออำนวยความสะดวกด้านการจราจร การกำชับเรื่องการรักษาความสะอาด ซึ่งทั้งหมดนี้ทำให้การจัดการเงินขบวนของกลุ่มมุสลิมเพื่อสันติสามารถดำเนินไปด้วยความสงบเรียบร้อยบนสันติวิธี

การอภิปรายผล

1. วัตถุประสงค์การวิจัย ข้อที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบของการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิม

เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีการระดมทรัพยากร ซึ่งมองขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมผ่าน องค์ประกอบของการเคลื่อนไหว โดยองค์ประกอบสำคัญมีดังนี้

1. ทรัพยากรด้านบุคคล (Human Resource) ซึ่งประกอบด้วย
 - 1.1 แกนนำการเคลื่อนไหว (Leadership)
 - 1.2 ผู้เข้าร่วมการเคลื่อนไหว (Member)
2. ทรัพยากรเชิงโครงสร้าง (Structure Resource) ซึ่งองค์ประกอบที่สำคัญๆ ที่ผู้วิจัยเลือกศึกษาคือ
 - 2.1 สถานที่
 - 2.2 เงินทุนในการเคลื่อนไหว
 - 2.3 ความสัมพันธ์ของกลุ่มองค์กรที่เคลื่อนไหว
3. ทรัพยากรเชิงวัฒนธรรม (Cultural Resource) ได้แก่ วัฒนธรรมอิสลาม

จากการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัย พบว่า

1. ทรัพยากรบุคคล ประกอบด้วย
 - 1.1 แกนนำในการเคลื่อนไหว
 หากพิจารณาในตัวองค์กรชาวไทยมุสลิมที่เลือกศึกษา 6 องค์กร คือ
 - 1) คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย
 - 2) คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด 5 จังหวัดชายแดนใต้
 - 3) สภาองค์กรมุสลิมแห่งประเทศไทย
 - 4) สมาคมชูมุสลิมแห่งประเทศไทย
 - 5) มูลนิธิเพื่อศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทย
 - 6) กลุ่มมุสลิมเพื่อสันติ

ในแต่ละองค์กรจะมีหัวหน้าคณะกรรมการและคณะทำงานขององค์กรเป็นผู้นำและดำเนินงานในการเคลื่อนไหวฯ ในส่วนของหัวหน้าหรือแกนนำในการเคลื่อนไหว พอดีจะจำแนกออกได้เป็น 2 ลักษณะคือ

1) นักวิชาการทางศาสนาหรือผู้นำทางศาสนา ได้แก่ ผู้นำของคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย คือ จุฬาราชมนตรี ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และผู้นำของกลุ่มมุสลิมเพื่อสันติ เพราะฉะนั้นในการดำเนินการเคลื่อนไหวทางสังคม จึงนำเอาหลักการอิสลามมาเป็นฐานในการขับเคลื่อน เช่น การดำเนินงานต้องมีผู้นำ ให้ใช้วิถีปัญญา ใช้ความอดทนและอดกลั้น ใช้ความอ่อนน้อมยำเกรงต่อพระเจ้า ใช้สันติวิธี การละหมาด การบริจาค และการมิให้ผู้หญิงออกมาร่วมในการเดินขบวนประท้วง เป็นต้น

2) นักวิชาการทั่วไปและนักพัฒนาเอกชน ได้แก่ ผู้นำ แกนนำขององค์กรอีก 3 องค์กร คือ สภาองค์กรมุสลิมแห่งประเทศไทย มูลนิธิเพื่อศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทยและสมาคมยุวมุสลิมแห่งประเทศไทย ซึ่งแกนนำขององค์กรพัฒนาเอกชนกลุ่มนี้จะอยู่ใน 2 สถานะคือ สถานะการทำงานในวิชาชีพต่างๆ เช่น อาจารย์มหาวิทยาลัย แพทย์ นักธุรกิจ นักสื่อสารมวลชน ฯลฯ พร้อมๆ กับการเป็นกรรมการในองค์กรพัฒนาเอกชน ซึ่งแกนนำและคณะทำงานเกือบทั้งหมดคือ ผู้ที่เคยทำงานร่วมกันมาเป็นเวลานานนับสิบปี นับแต่สมาคมนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม เช่น นายอภิรักษ์ บูรณพงศ์ รศ.ดร.ปกรณ์ ปรีชากร นายสมชาย นีละไพจิตร นาย สมชาย เกิดอยู่ นายนิติ ฮาซัน นายแพทย์อนันตชัย ไทยประทาน นายศราวุธ ศรีวรรณยศ ซึ่งน่าจะเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้แนวความคิดในการดำเนินงานประสาน สอดคล้องกันและทำงานในลักษณะเครือข่ายอย่างมีพลัง

สำหรับองค์ประกอบด้านทรัพยากรบุคคลของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิมในครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่า องค์กรชาวไทยมุสลิมองค์กรที่ 1 ถึงองค์กรที่ 5 เป็นผู้ขับเคลื่อนการเคลื่อนไหวทางสังคม มีการประสานสัมพันธ์และร่วมมือกันทำงานกันเป็นอย่างดี ทั้งนี้ยังพบอีกว่า คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยและสภาองค์กรมุสลิมแห่งประเทศไทย เป็นสององค์กรที่มีบทบาทอย่างสูงตลอดช่วงเวลาแห่งการต่อต้านสงครามในการเป็นฟันเฟืองในการเคลื่อนไหว โดยคณะกรรมการกลางฯ รับผิดชอบประสานงานกับองค์กรภายใต้พระราชบัญญัติบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. 2540 ส่วนสภาองค์กรมุสลิมแห่งประเทศไทย รับผิดชอบในการติดต่อประสานงานกับองค์กรพัฒนาเอกชนชาวไทยมุสลิม ซึ่งรวมตัวกันเป็นเครือข่ายในการเคลื่อนไหวต่อต้านสงครามจำนวน 8 องค์กร ซึ่งทุกองค์กรได้มอบหมายให้สภาองค์กรมุสลิมแห่งประเทศไทยเป็นองค์กรแกนนำขับเคลื่อนการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อต่อต้านสงครามในอัฟกานิสถาน ซึ่งนอกจากจะประสานงานกับองค์กรเครือข่ายกับสมาคมยุวมุสลิมฯ และมูลนิธิเพื่อศูนย์กลางอิสลามฯ แล้ว

สภาองค์การมุสลิมฯ ยังทำหน้าที่ประสานงานกับจุฬาราชมนตรีและคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย โดยผ่านนายเด่น โต๊ะมีนา เลขาธิการคณะกรรมการกลางฯ ทั้งนี้ภายใต้การดำเนินงานของแกนนำที่สำคัญคือ นาย อภินันท์ บูรณพงศ์ นายกสภาองค์การมุสลิม และ รศ.ดร.ปกรณปริยากร ที่ปรึกษาสภาองค์การฯ ดังนั้นขบวนการเคลื่อนไหวฯ ครั้งนี้ จึงกล่าวได้ว่าทั้งสามคนเป็นบุคคลสำคัญ (Key man) คือเป็นผู้วางยุทธศาสตร์และยุทธวิธีในการเคลื่อนไหวทางฯ

1.2 ผู้เข้าร่วมในการเคลื่อนไหวทางสังคมคือ ชาวไทยมุสลิม

ในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิมในครั้งนี้ นอกจากองค์กรมุสลิมจะทำหน้าที่เป็นผู้นำในการขับเคลื่อนการเคลื่อนไหวฯ โดยทำงานประสานสัมพันธ์กันเป็นอย่างดีแล้ว ประชาชนชาวไทยมุสลิมก็คือผู้ที่อยู่ในกระแสของการเคลื่อนไหวฯ ครั้งนี้ ซึ่งกล่าวได้ว่ามีชาวไทยมุสลิมอยู่ในขบวนการเคลื่อนไหวฯ นับเป็นจำนวนมาก โดยบ้างก็เข้าร่วมในทุกกิจกรรมของการเคลื่อนไหวฯ ในพื้นที่ต่างๆ บ้างก็มีโอกาสเข้าร่วมในบางกิจกรรม ซึ่งน่าจะสรุปการเข้าร่วมของชาวไทยมุสลิมใน 2 พื้นที่ของการวิจัยตลอดจนชาวไทยมุสลิมทั่วประเทศในการเคลื่อนไหวทางสังคมในครั้งนี้ได้ดังนี้

- 1) การละหมาดและขอพรให้ในการละหมาดประจำเวลาของแต่ละคน และการเดินทางไปรวมกันเพื่อละหมาดฮาย์ตขอพรให้ในแต่ละพื้นที่ที่จัดแต่ละครั้ง
- 2) การเข้าร่วมฟังบรรยาย อภิปรายที่จัดขึ้นในแต่ละเวที ตลอดจนผ่านทางสื่อวิทยุและโทรทัศน์ที่มีนักวิชาการมุสลิมร่วมเป็นวิทยากร เพื่อต้องการทราบข่าวสารข้อมูลความเป็นจริง
- 3) การติดตามอ่าน ข่าวสารข้อมูล เอกสาร หนังสือที่เขียนและผลิตโดยกลุ่มองค์กรที่จัดการเคลื่อนไหวทางสังคม
- 4) การอุดหนุนสินค้าต่างๆ ที่กลุ่มองค์กรที่เคลื่อนไหวฯ ผลิตขึ้น เช่น เสื้อ สติกเกอร์ หนังสือ เพื่อนำรายได้ไปใช้ในการดำเนินงานและบริจาคแก่ชาวอัฟกัน นอกจากนี้หนังสือที่ผลิตขึ้นมาโดยใช้ภาพของบิน ลาเดน ยังเป็นที่นิยมใส่โดยจะแฝงไว้ด้วยนัยว่าเป็นพวกบิน ลาเดนที่ชาวไทยมุสลิมมีความเชื่อที่ตรงกันข้ามกับการกล่าวหาของสหรัฐอเมริกาและบิน ลาเดนจะกลายเป็นสัญลักษณ์ของการต่อสู้กับธรรมและกลายเป็นวีรบุรุษนักต่อสู้ที่มุสลิมภูมิใจ
- 5) การร่วมเดินขบวนเพื่อประท้วงและยื่นหนังสือต่อสถานทูตสหรัฐอเมริกา ประจำประเทศไทย
- 6) การร่วมบริจาคทรัพย์เพื่อช่วยเหลือชาวอัฟกันที่ประสบภัยสงคราม ซึ่งทราบว่าสตรีมุสลิมบางท่านเก็บเครื่องประดับไปขายเพื่อนำเงินไปบริจาคให้ได้จำนวนมาก

7) การเลิกอุดหนุนซื้อสินค้า

จากการขับเคลื่อนการเคลื่อนไหวทางสังคมขององค์กรต่างๆ โดยมีชาวไทยมุสลิมนับจำนวนแสนเข้าร่วมในการเคลื่อนไหวฯ ในทุกภูมิภาคของประเทศอย่างต่อเนื่องและประสานสัมพันธ์กัน จึงทำให้ภาพของการเคลื่อนไหวเป็นภาพของพลังประชาชนที่ขับเคลื่อนอย่างมีวินัยบนทิศทางที่เรียกว่า เป็นการต่อสู้กับความไม่ถูกต้องในการทำสงครามของสหรัฐฯ อย่างสันติวิธี

อนึ่งนอกจากชาวไทยมุสลิมนับจำนวนล้านที่อยู่ในกระแสของการเคลื่อนไหวแล้ว ยังมีพี่น้องร่วมชาติต่างศาสนาอีกจำนวนไม่น้อยที่รวมอยู่ในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมครั้งนี้ด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักวิชาการ นักหนังสือพิมพ์ นักสิทธิมนุษยชน นักการเมือง นักพัฒนาเอกชน ฯลฯ ซึ่งไม่เห็นด้วยกับการกระทำของสหรัฐฯ ในการทำสงครามในอัฟกานิสถาน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเคลื่อนไหวทางสังคมครั้งนี้ด้วยในฐานะวิทยากร

นอกจากนั้นการเคลื่อนไหวทางสังคมครั้งนี้ น่าจะกล่าวได้ว่ามีสื่อมวลชนแขนงต่างๆ ทั้งสื่อภายในประเทศและสื่อต่างประเทศ ให้ความสนใจและเข้าร่วมอยู่ในขบวนการในฐานะต่างๆ อย่างมาก ทั้งโดยการเข้าร่วมอภิปราย ร่วมรับฟังเพื่อทำข่าว การสัมภาษณ์กลุ่มแกนนำของการขับเคลื่อน การให้เวลาและพื้นที่ในการเสนอข้อมูล ความเห็นทั้งสื่อทางโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ฉะนั้นภาพของการเคลื่อนไหวทางสังคมครั้งนี้ จึงมิใช่ภาพที่ชาวไทยมุสลิมรับรู้และมองเห็นกันเอง แต่ได้กลายเป็นภาพของการเคลื่อนไหวที่ถูกนำเสนอให้เพื่อนร่วมชาติและประชาคมโลกได้ร่วมรับรู้โดยผ่านสื่อต่างๆ อย่างต่อเนื่องในห้วงเวลานั้น

2. ทรัพยากรเชิงโครงสร้าง (Structure Resource)

2.1 สถานที่

สำหรับการเคลื่อนไหวฯ ในกรุงเทพฯ ใช้สถานที่ของมูลนิธิเพื่อศูนย์กลางฯ ซึ่งเป็นที่ตั้งของสำนักงานขององค์กรพัฒนาเอกชนมุสลิมต่างๆ เป็นศูนย์กลางในการดำเนินงาน เช่น การประชุม การจัดเวทีอภิปราย การแถลงข่าว ตลอดจนการละหมาดฮายัตในบางครั้ง โดยตลอดห้วงเวลาของการรณรงค์มีการติดแผ่นผ้าและป้ายโปสเตอร์ที่มีข้อความต่อต้านสงครามและต่อต้านสินค้าสหรัฐฯ และพันธมิตร

2.2 เงินทุนในการเคลื่อนไหว

ได้จากเงินทุนขององค์กรต่างๆ ตลอดจนรายได้จากการขายสิ่งของ เช่น เสื้อหนังสือ ตลอดจนเงินบริจาคจากประชาชน

2.3 ความสัมพันธ์ของผู้นำองค์กรที่เคลื่อนไหว

ตามที่แบ่งองค์กรออกเป็น 2 ลักษณะ ดังข้อ 1.1 แล้วนั้น พบว่าผู้ที่อยู่ในองค์กรประเภทที่ 1 คือ คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยและคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด มีความสัมพันธ์กันตามสายงานการบริหารตามพระราชบัญญัติบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ.2540 อยู่แล้ว เพราะประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดเป็นคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยที่ทั้งหมดก็มีจุฬาราชมนตรีเป็นผู้นำสูงสุด

ส่วนกลุ่มมุสลิมเพื่อสันติ จะเป็นนักวิชาการศาสนารุ่นใหม่ที่มีอาวุโสในด้านอายุน้อยกว่า และโดยายงานมีต้องทำงานประสานสัมพันธ์กับ 2 คณะกรรมการฯ ดังกล่าว ฉะนั้นการดำเนินงานการเคลื่อนไหวทางสังคมครั้งนี้จึงมิได้ประสานสัมพันธ์กัน

ส่วนองค์กรพัฒนาเอกชน 3 องค์กร ที่กล่าวแล้วว่านอกจากแกนนำและคณะทำงาน จะมีความสัมพันธ์กันมายาวนานและอย่างดี จนเป็นผลต่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และเป็นผลต่อภาพลักษณ์ที่ดีในการขับเคลื่อนแล้ว กลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนนี้ยังมีความสัมพันธ์อันดีกับกลุ่มคณะกรรมการกลางฯ รวมทั้งจุฬาราชมนตรี ด้วยการเป็นผู้เคยทำงานในการเคลื่อนไหวทางสังคมมายาวนานและเคยทำงานเรื่องพระราชบัญญัติบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. 2540 นอกจากนั้นแกนนำบางท่านคือ รศ.ดร.ปกรณ์ ปรียากร ยังทำหน้าที่เป็นนักวิชาการของสำนักจุฬาราชมนตรีอีกด้วย

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ภายในกลุ่มองค์กรทั้ง 2 ประเภท มีความสัมพันธ์กันและระหว่าง 2 กลุ่มก็มีความสัมพันธ์กันเช่นกัน ส่วนกลุ่มมุสลิมเพื่อสันติจะเป็นกลุ่มเดียวที่มีความสัมพันธ์ในระยะห่างกับกลุ่มองค์กรทั้ง 2 ประเภท ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเป็นกลุ่มที่เพิ่งเกิดขึ้น จากการเกิดสงครามและเป็นกลุ่มที่นักวิชาการศาสนาที่จบจากต่างประเทศเป็นสำคัญและเป็นคนรุ่นใหม่ คนละวันกับกลุ่มแกนนำในองค์กร 2 ประเภทแรก

3. ทรัพยากรเชิงวัฒนธรรม (Cultural Resource)

วัฒนธรรมอิสลาม

การเคลื่อนไหวทางสังคมครั้งนี้ สรุปได้ว่าอยู่บนพื้นฐานของวัฒนธรรมอิสลาม ทั้งสาเหตุการเคลื่อนไหวและการดำเนินการเคลื่อนไหว กล่าวคือ

3.1.1 สาเหตุของการเคลื่อนไหว หลักการอิสลามได้บัญญัติคำสอนในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. การส่งเสริมให้มีกลุ่ม
2. การส่งเสริมให้มีผู้นำ และ การเชื่อฟังผู้นำ
3. การให้ใช้วิทยปัญญา
4. ให้เชื่อมโยงประสานสัมพันธ์กัน
5. ให้ใช้ความอดทน อดกลั้น

6. ให้ขอพร (คูอาฮ์) และความช่วยเหลือจากพระเจ้า
7. ให้บริจาคทาน
8. ให้เรียนรู้ตลอดชีวิต
9. ให้แยกความจริงออกจากความเท็จ

จากหลักคำสอนดังกล่าว เมื่อประชาชนมุสลิมชาวอัฟกันที่เป็นเพื่อนร่วมศาสนาหรือประชาชาติเดียวกัน ต่างเป็นอุมมะฮฺ (ummah) หรือประชาชาติของท่านนบีมุฮัมมัด (ศ็อลฯ) ได้รับความอยุติธรรม คือ ถูกโจมตีหรือการทำสงครามของสหรัฐอเมริกาอย่างไรเหตุผลรองรับอย่างเพียงพอ ดังนั้นเมื่อพี่น้องเจ็บปวดข่มเป็นหน้าที่ของประชาชาติชาวไทยมุสลิมจะต้องช่วยเหลือด้วยวิธีการต่างๆ นับแต่การขอคูอาฮ์ การประท้วงคัดค้านสงครามด้วยสันติวิธี ตลอดจนการบริจาคเงินทองทรัพย์สินเพื่อช่วยเหลือพี่น้องชาวมุสลิมของตนเอง ซึ่งการได้ช่วยเหลือและการได้แสดงจุดยืนของชาวไทยมุสลิม อาจถือว่าเป็นการญิฮาด (การต่อสู้) ในหนทางของอิสลามอีกนัยหนึ่งด้วย เพราะหากใช้การตีความการต่อสู้ในหนทางของอิสลามด้วยความหมายอย่างกว้างจะพบว่า แม้เพียงการส่งกำลังใจด้วยการขอพรให้แก่พี่น้องชาวมุสลิมด้วยกันหรือการช่วยเหลือในด้านอื่นๆ ก็ถือเสมือนเป็นการได้ร่วมต่อสู้ในหนทางของอิสลามเคียงข้างกับพี่น้องมุสลิม

3.1.2 การดำเนินการเคลื่อนไหว

ในหลักการอิสลามมีหลักคำสอนที่เป็นเรื่องของกลุ่มและผู้นำเป็นสำคัญ โดยมีคำสอนว่า

“โอ้บรรดาผู้ศรัทธา จงภักดีปฏิบัติตามอัลลอฮฺ ศาสนทูตของอัลลอฮฺ และต่อผู้นำของสุเจ้า หากสุเจ้าขัดแย้งในเรื่องใดๆ ก็ตามจงกลับไปยังอัลลอฮฺและศาสนทูตของพระองค์”

ดังนั้นในการเคลื่อนไหวทางสังคมครั้งนี้ จึงเห็นได้ว่าจะมีผู้นำเป็นระดับชั้นอยู่ 2 ชั้น กล่าวคือ

ผู้นำขององค์กรต่างๆ ซึ่งจะการปรึกษาหารือกันภายในองค์กร ร่วมมือช่วยเหลือกัน สร้างเป็นเครือข่ายในการทำงาน

ผู้นำสูงสุด คือ จุฬาราชมนตรี ซึ่งมีฐานะเป็นผู้นำของชาวไทยมุสลิมทั้งประเทศ ซึ่งการทำงานขององค์กรต่างๆ ได้มีการติดต่อประสานงานกับจุฬาราชมนตรีและในส่วนของจุฬาราชมนตรีก็ได้ทำหน้าที่ผู้นำสูงสุดในการเคลื่อนไหวทางสังคมในครั้งนี้อย่างชัดเจน ที่มีผลต่อทั้งชาวไทยมุสลิม องค์กรผู้ทำหน้าที่เคลื่อนไหวและต่อรัฐบาล

ในการมีกลุ่มและมีผู้นำแล้ว การเคลื่อนไหวทางสังคมครั้งนี้ยังพบว่า การดำเนินงานได้ผ่านการประชุมปรึกษาหารือกันโดยตลอด โดยทั้งอยู่บนหลักเหตุผล (คือการใช้วิทยปัญญาตั้งคำถามในอัล-กุรอาน) หลักของสันติวิธี โดยใช้ความอดทนและอดกลั้นอย่างสูง เพราะกล่าวได้ว่าให้ในห้วงเวลานั้น ชาวไทยมุสลิมได้กลายเป็นกลุ่มผู้ก่อการร้าย คือเป็นผู้วินาศกรรมจากความเป็นมุสลิมเช่นเดียวกันกับอุซามะห์ บินลาเดน ที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้อยู่เบื้องหลังการก่อวินาศกรรม ทั้งนี้และทั้งนั้นกล่าวได้ว่าเป็นผลจากสงครามข้อมูลข่าวสารที่มีสหรัฐอเมริกาและอังกฤษเป็นผู้นำเสนอด้วยเทคนิคต่างๆ เป็นสำคัญ

สำหรับกิจกรรมเคลื่อนไหว ที่ประกอบด้วย การให้ความรู้ ทั้งการจัดบรรยาย อภิปราย การผลิตเอกสารต่างๆ ให้ศึกษาก็ดี การละหมาดและขออภัยจากพระผู้เป็นเจ้าเพื่อขอความเมตตา ช่วยเหลือจากพระองค์ก็ดี ตลอดจนการขอรับบริจาคและนำสิ่งของไปมอบให้แก่ผู้ประสบภัยสงครามอย่างโปร่งใส และการไม่ทิ้งขยะให้สกปรกแก่สถานที่ต่างๆ ในการรวมตัวกันก็ดี ล้วนเป็นการกระทำที่สอดคล้องหรือเป็นไปตามวัฒนธรรมอิสลามทั้งสิ้น

อนึ่ง ในการมีคนรวมกันนับเป็นจำนวนแสนอย่างเป็นระเบียบ ย่อมแสดงถึงความสันติในหัวใจการแสดงออกของผู้อยู่ในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมได้เป็นอย่างดี

จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อนี้ จึงสรุปได้ว่า ภายใต้กรอบของทฤษฎีการระดมทรัพยากรของ Cohen (1985) ซึ่งให้ความสนใจการระดมทรัพยากรต่างๆ ทั้งยังสนใจอัตลักษณ์ที่อยู่ฐานของวัฒนธรรมโดยถือเป็นทรัพยากรหรือทุนอันสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จของการเคลื่อนไหวทางสังคม โดยการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิมเพื่อต่อต้านสงครามอัฟกานิสถานครั้งนี้ นอกจากประกอบด้วย การประสานความร่วมมือกันระหว่างองค์กรเพื่อนำทรัพยากรในด้านต่างๆ มาใช้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดแล้ว องค์กรชาวไทยมุสลิมซึ่งขับเคลื่อนการเคลื่อนไหวทางสังคมครั้งนี้ ต่างๆ ได้นำเอาแนวคิดและวิธีการจากหลักการวัฒนธรรมอิสลามมาใช้ อย่างชัดเจน จนทำให้ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมครั้งนี้สามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่สอง เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ของชาวไทยมุสลิมที่เกิดจากการร่วมกันเคลื่อนไหวกองกำลังว่ามีผลอย่างไรบ้างต่อขบวนการเคลื่อนไหวกองกำลังของชาวไทยมุสลิม

เนื่องจากมุสลิมคือผู้ที่ต้องดำเนินชีวิตอยู่บนครรลองของวัฒนธรรมอิสลามเป็นสำคัญ ดังนั้นชาวไทยมุสลิมที่อยู่ในกระแสของการเคลื่อนไหวกองกำลังเพื่อต่อต้านสงครามอัฟกานิสถานในครั้งนี้ ทั้งในฐานะผู้ดำเนินการขับเคลื่อนการเคลื่อนไหวกองกำลังและผู้ร่วมอยู่ในการเคลื่อนไหวกองกำลังที่มีเป็นจำนวนมาก จึงเป็นผู้ที่ยังคงมีวิถีชีวิตอยู่บนหลักการของวัฒนธรรมอิสลาม นอกจากนั้นยังได้นำเอาหลักคุณธรรม จริยธรรมและแนวการปฏิบัติตามวัฒนธรรมอิสลามมาใช้ให้สอดคล้องกับการดำเนินการเคลื่อนไหวกองกำลังอีกด้วย

ดังนั้นจากการวิจัยจึงพบได้ว่า

1. ผู้ใฝ่หาความรู้ ข้อเท็จจริงของสังคมในแต่ละเวทีจึงมีเป็นจำนวนมาก ซึ่งเช่นเดียวกับการจัดงานของมุสลิมโดยทั่วไปที่มีกิจกรรมทางวิชาการเป็นหลัก และเป็นจุดดึงดูดผู้เข้ารับฟัง มิใช่การจัดงานบนฐานของกิจกรรมบันเทิง ซึ่งกล่าวได้ว่าการจัดงาน โดยมีแต่กิจกรรมทางวิชาการ นับเป็นอัตลักษณ์ที่สำคัญประการหนึ่งของชาวไทยมุสลิม

2. การละหมาด จากการที่มุสลิมต้องละหมาดวันละ 5 เวลา ฉะนั้นในการเคลื่อนไหวกองกำลังในแต่ละครั้ง แต่ละสถานที่ แต่ละช่วงเวลาของวัน เมื่อถึงเวลาละหมาด กิจกรรมต่างๆ เช่น การอภิปรายต้องหยุด เพื่อพักให้ทุกคนได้ละหมาดร่วมกัน และแน่นอนว่าจากการละหมาดนั้น โดยการเชิญชวนของคณะผู้ดำเนินการที่ดี ด้วยจิตสำนึกของผู้ร่วมการเคลื่อนไหวกองกำลังที่ดี ก็จะเป็นการละหมาดขอพรให้แก่ชาวอัฟกันผู้ได้รับความเดือดร้อน

นอกจากการละหมาด 5 เวลาแล้ว เมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ต้องการความช่วยเหลือจากพระเจ้าอัลลอฮ์ (ซุบฮาน) เพิ่มมากขึ้น มุสลิมจะมารวมตัวกันละหมาดฮายัต ซึ่งในการเคลื่อนไหวกองกำลังครั้งนี้ โดยในส่วนกลางคือ กรุงเทพฯ และในส่วนภูมิภาค คือ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ต่างก็จัดให้มีการละหมาดฮายัต ซึ่งแต่ละครั้งในทั้ง 2 ภูมิภาคดังกล่าวมีชาวไทยมุสลิมเดินทางมาร่วมกันละหมาดฮายัตเป็นจำนวนมาก ซึ่งที่ปัตตานีนั้นมิชวามุสลิมมาเลย์เดินทางมาร่วมละหมาดด้วย

อนึ่งการละหมาดฮายัต น่าจะกล่าวได้ว่าเป็นอัตลักษณ์อย่างหนึ่งของชาวไทยมุสลิมที่จัดขึ้นเป็นกรณีพิเศษเมื่อเกิดเหตุการณ์วิกฤติ

3. การบริจาค การบริจคนับเป็นหลักปฏิบัติที่สำคัญอีกประการหนึ่งเช่นเดียวกับการละหมาด จากการบริจาคที่เป็นทานบังคับคือชะกาตที่ดี และการบริจาคที่เป็นความสมัครใจเพื่อช่วยเหลือชาวอัฟกันที่ได้รับความเดือดร้อนที่ดี นับเป็นอัตลักษณ์อีกประการหนึ่งที่ชาวไทยมุสลิมนำมาปฏิบัติในการเคลื่อนไหวกองกำลังในครั้งนี้ ทำให้ได้รับเงินบริจาคไปช่วยเหลือชาวอัฟกันถึง 3,080,370 บาท

4. การไม่คืบสุรา นับเป็นอัตลักษณ์ที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่เป็นวัฒนธรรมอิสลาม ดังนั้นข้อห้ามมิให้ปฏิบัติข้อนี้อาจมีผลดีต่อการดำเนินกิจกรรมการเคลื่อนไหวย่างสังคม อาทิ

ทำให้มีสติที่ดีและใช้ปัญญา อยู่บนความศรัทธาและเหตุผลในการดำเนินงาน อันนำไปสู่สันติวิธีและไม่ใช้ความรุนแรง

5. การเน้นส่วนรวมหรือกลุ่มและมีผู้นำ ให้เกียรติผู้นำอันเป็นหลักการที่เป็นอัตลักษณ์อีกประการหนึ่งที่ทำให้การขับเคลื่อนการเคลื่อนไหวย่างสังคมครั้งนี้ มีทิศทางที่ชัดเจน ทำงานอย่างประสานสัมพันธ์กันจนเกิดเอกภาพและพลัง

จากการเคลื่อนไหวย่อยบนฐานของวัฒนธรรมอิสลาม ดังกล่าวจึงเป็นอัตลักษณ์ทั้งขององค์กรและชาวไทยมุสลิมที่อยู่ในขบวนการเคลื่อนไหวย่างสังคมเพื่อต่อต้านสงครามอัฟกานิสถานในครั้งอย่างชัดเจน

3. วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่สาม ศึกษาการร่วมมือระหว่างองค์กรชาวไทยมุสลิมในการเคลื่อนไหวย่างสังคม

จากวิจัยพบว่า การดำเนินการเคลื่อนไหวย่างสังคมเพื่อต่อต้านสงครามอัฟกานิสถานขององค์กรชาวไทยมุสลิมทำให้เห็นได้ว่า องค์กรชาวไทยมุสลิมได้ร่วมมือกัน ประสานสัมพันธ์เป็นเครือข่ายผ่านโครงสร้างของพระราชบัญญัติบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. 2540 และองค์กรเครือข่ายที่มีสภาองค์กรมุสลิมแห่งประเทศไทย เป็นแกนนำและมีจุดศูนย์กลางที่มูลนิธิเพื่อศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทย ดังที่กล่าวไว้ในวัตถุประสงค์ข้อ 1 และสรุปได้ว่า

1. เครือข่ายความสัมพันธ์กันระหว่างองค์กรภาครัฐ ซึ่งอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. 2540 โดยคณะกรรมการกลางฯ อิสลามเป็นแกนนำและองค์กรพัฒนาเอกชนชาวไทยมุสลิมโดยสภาองค์กรมุสลิมฯ เป็นแกนนำเครือข่าย (ด้วยระบบความสัมพันธ์ระหว่างนายเด่น โต๊ะมีนาและรศ.ดร.ปภรณ์ ปรียากร) ทำให้เกิดการติดต่อประสานงานกัน (Connection) ระหว่างองค์กรภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน
2. ในส่วนของเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชน มีองค์กรหลายองค์กรที่เข้าร่วมในขบวนการเคลื่อนไหวย่างสังคมครั้งนี้ โดยบางกิจกรรมเป็นกิจกรรมที่จัดจรร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งแสดงการณัฏฐีเป็นการร่วมมือที่ชัดเจน โดยลงนามรายชื่อท้ายแถลงการณ์ร่วมกันทุกฉบับ เนื่องจากต้องการให้เห็นว่าองค์กรชาวไทยมุสลิมที่จัดขึ้นร่วมกันและมีความเป็นเอกภาพในความคิด
3. บางกิจกรรมเป็นการร่วมมือจัดระหว่างองค์กร 2-3 องค์กร เช่น สภาองค์กรมุสลิมฯ ร่วมมือกับมูลนิธิเพื่อศูนย์กลางในงานด้านการติดต่อประสานงานกับองค์กรเครือข่าย

ต่างๆ สมาคมมุสลิมๆ ร่วมมือกับหนังสือพิมพ์ทางนำในการผลิตหนังสือ คณะกรรมการกลางอิสลามฯ ร่วมมือกับมูลนิธิเพื่อศูนย์กลางฯ จัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสาร เพื่อติดตามและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารแก่สังคมมุสลิม

4. กิจกรรมภายใต้ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมครั้งนี้ ส่วนมากเป็นกิจกรรมที่เน้นไปทางด้านการให้การศึกษา ให้ความรู้ ความเข้าใจ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน เพื่อตอบข้อสงสัยและประณามการทำสงคราม นอกจากนี้มีการเดินขบวนประท้วงหนึ่งครั้ง โดยกลุ่มมุสลิมเพื่อสันติ และการละหมาดฮายัตที่มีผู้มาเข้าร่วมละหมาดจำนวนมากในส่วนกลางคือ ที่สนามกีฬาหัวหมาก มีชาวไทยมุสลิมจากภาคกลางมาร่วมละหมาดมากกว่า 50,000 คนและที่ภาคใต้คือ ที่สนามบินบ่อทอง จังหวัดปัตตานีที่มีผู้มาร่วมละหมาดจำนวนกว่า 150,000 คน ซึ่งการจัดละหมาดทั้งสองครั้งเป็นไปด้วยความสงบเรียบร้อย

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อค้นพบ

การขยายขอบเขตของ “การต่อสู้ในหนทางศาสนา”

ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิมในครั้งนี้ แนวคิดหนึ่งที่น่ามาใช้เป็น โครงกรอบหลักด้านการกระตุ้นความรู้สึกร่วม (motivational) ของชาวไทยมุสลิมคือ แนวคิดญihad (Jihad) ซึ่งหมายถึง การต่อสู้ในหนทางศาสนา ซึ่งเป็นการอธิบาย มุสลิมในฐานะที่เป็นพี่น้องกัน เมื่อพี่น้องได้รับความเดือดร้อน มุสลิมจำเป็นต้องให้ความช่วยเหลือ ช่วยแก้ไขปัญหาของพี่น้อง มุสลิมด้วยกัน และเมื่อเกิดความอยุติธรรม ความไม่ถูกต้อง มุสลิมจำเป็นต้องต่อสู้เรียกร้องหรือ กระทบการบางอย่างเพื่อให้ความยุติธรรมและความเดือดร้อนบรรเทาลงหรือให้หายไป ใน หลักการอิสลามได้บัญญัติถึงวิธีการในการต่อสู้ เรียกร้อง ไว้อย่างหลากหลายวิธี ตั้งแต่การใช้วิธีการ ที่ไม่รุนแรง เช่น การพูดความจริงต่อหน้าผู้ปกครองที่อธรรม การไม่ให้ความร่วมมือกับผู้ปกครอง จนถึงวิธีการที่รุนแรง เช่น การทำสงคราม เป็นต้น โดยวิธีการเหล่านี้รวมเรียกว่า การต่อสู้ในหนทาง ศาสนาหรือการญihad ซึ่งในอดีตแนวคิดการญihad ถูกตีความโดยนักวิชาการและชาวมุสลิมบาง ส่วนในความหมายที่มักข้องเกี่ยวกับการกระทำด้วยความรุนแรง เช่น สงคราม หรือการเข้าใจว่า อิสลามเผยแผ่ศาสนาด้วยคมหอกคมดาบ เป็นต้น นอกจากนี้นักวิชาการมุสลิมบางส่วนยังตีความ หมายของการญihadว่าหมายถึงการต่อสู้ในเชิงกายภาพอย่างเดียว ดังนั้นแนวคิดเรื่องการญihadจึง เป็นเรื่องเฉพาะของผู้ที่เลือกใช้ความรุนแรงหรือการทำสงครามเท่านั้น

สำหรับขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิมครั้งนี้ กล่าวได้ว่า ขบวนการ เคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิมได้นำแนวคิดเรื่องการญihadหรือการต่อสู้ในหนทางศาสนา มาเป็นโครงกรอบหลักในการสร้างแรงกระตุ้นของชาวไทยมุสลิม

โดยได้ปรับแนวคิดการญihadจากการใช้เพียงยุทธวิธีที่ใช้ความรุนแรงเท่านั้น มาสู่การ ตีความใหม่ (reinterpret) สู่ความหมายของญihadที่กว้างขวางขึ้น ดังนั้นการญihadสำหรับ ขบวนการฯ คือ การญihadด้วยกาย การญihadด้วยวาจา และการญihadด้วยใจ ซึ่งเป็นการขยาย ขอบเขตของผู้ที่จะเข้าร่วมการญihadและการเคลื่อนไหวทางสังคมให้กว้างขวางมากขึ้นด้วย โดย หากว่าสามารถญihadผ่านทางกระทำที่ไม่รุนแรง ทั้งกาย วาจาและใจ ดังนั้นอาจถือได้ว่าได้ขยาย พื้นที่ให้ชาวไทยมุสลิมได้มีส่วนร่วมในการญihadและการเคลื่อนไหวทางสังคม ผ่านการร่วม ละหมาด การขอพร การรวมรับฟัง และแสดงข้อคิดเห็นในเวทีบรรยายและอภิปราย

การขยายความหมายของแนวคิดญihadเช่นนี้ เป็นเหตุผลอีกประการหนึ่งซึ่งทำให้ขบวนการ เคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิม ทำให้การดำเนินกิจกรรมบนฐานของสันติวิธีสามารถ เป็นการต่อสู้ในหนทางศาสนาได้ การระดมผู้คนเพื่อละหมาดฮายัตี ร่วมขอพร บริจาคทรัพย์ ฟังการ บรรยาย อภิปราย การระดมทรัพย์การทั้งเงินบริจาค สถานที่และการสร้างพันธมิตรจากสังคมภาย นอกที่เห็นใจและเห็นด้วยกับการต่อต้านสงครามและความรุนแรงต่างด้วยสันติวิธี เช่น คณะกรรมการการต่างประเทศของวุฒิสภา กลุ่มศาสนิกเพื่อสันติภาพ เป็นต้น

การละเลยหรือมองข้ามความแตกต่าง

จากการศึกษา ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิม ข้อค้นพบประการหนึ่งที่สำคัญคือ ขบวนการฯ มีความเป็นเอกภาพ เนื่องจากการมีผู้นำ คือ จุฬาราชมนตรี การใช้สันติวิธีเป็นแนวทางในการเคลื่อนไหวทางสังคม และมีเป้าหมายร่วมกัน คือ ต้องการให้สงครามยุติโดยเร็ว

การที่ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิม สามารถดำเนินการเคลื่อนไหวทางสังคมอย่างเป็นเอกภาพ มิได้หมายความว่า ภายในสังคมชาวไทยมุสลิมจะไร้ซึ่งข้อขัดแย้งและแตกต่าง หากแต่ในความเป็นจริงสังคมชาวไทยมุสลิมก็เป็นเฉกเช่นเดียวกับสังคมอื่นทั่วไป ที่มีทั้งความแตกต่างในด้านแนวคิดและหลักการปฏิบัติทางศาสนาและการตีความตัวบทคำสอนที่ต่างกัน ในบางครั้งความแตกต่างก็กลายเป็นความขัดแย้งงียบๆ ได้อยู่เช่นกัน

ในการเคลื่อนไหวทางสังคมครั้งนี้ ประกอบด้วยการประกอบกิจกรรมทางศาสนา เช่น การละหมาดฮายัต การขอพร และการบริจาคทรัพย์ ซึ่งในการปฏิบัติศาสนกิจเหล่านี้ มีความแตกต่างในด้านการปฏิบัติอยู่บ้าง หากแต่ข้อที่น่าสังเกต ได้แก่ การที่มีเป้าหมายสูงสุดที่เป็น “จุดร่วม” ในการเคลื่อนไหวเพื่อต่อต้านสงคราม ทำให้ “จุดต่าง” กลายเป็นประเด็นย่อยที่ไม่อาจเป็นอุปสรรคได้ ชาวไทยมุสลิมได้เลือกที่จะละเลยความแตกต่างในรูปแบบการปฏิบัติศาสนกิจของแต่ละสำนักคิดเพื่อเข้าร่วมในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม เช่น การละหมาดฮายัต ในรูปแบบเดียวกัน

การเชื่อมโยงระหว่างคนต่างวัย

ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมครั้งนี้ เป็นการร่วมกันดำเนินงานขององค์กรชาวไทยมุสลิมหลายองค์กร ซึ่งแต่ละองค์กรมีประเด็นในการทำงานและช่วงวัยของผู้ดำเนินงานขององค์กรต่างกัน ในกรณีของสมาคมนิสิตนักศึกษาไทยมุสลิม (สนท.) ซึ่งมีประเด็นในการทำงานกับนักศึกษาเป็นสำคัญ และมีผู้ดำเนินงานเป็นนักศึกษา โดย สนท. ได้เข้าร่วมในขบวนการฯ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ที่อยู่ในวัยอาวุโสทั้งสิ้น

สนท. ได้เข้าร่วมในการดำเนินกิจกรรมของขบวนการฯ ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และการถ่ายทอดวิธีการดำเนินกิจกรรมจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง และถือเป็นการสร้างคนรุ่นใหม่อีกด้วย

การสร้างพันธมิตร

ผลจากการที่ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิมเลือกใช้สันติวิธี เป็นแนวทางในการเคลื่อนไหวทางสังคมมิใช่เพียงการทำให้ภาพลักษณ์ของชาวมุสลิมซึ่งถูกมองว่ามักใช้วิธีความรุนแรงในการแก้ไขปัญหา ได้รับการมองใหม่ในภาพของผู้เรียกร้องหาสันติภาพด้วยสันติวิธี ได้สร้างความเห็นอกเห็นใจและความเข้าใจจากสังคมไทย โดยเห็นได้จากการที่หน่วยงานราชการ และองค์กรพัฒนาเอกชนได้เข้ามามีส่วนช่วยเหลือในการเคลื่อนไหวทางสังคม เช่น หน่วย

งานทัศนศึกษาที่เปิดให้ใช้สถานที่สนามบินบ่อทองในการจัดละหมาดฮายัต กลุ่มศาสนิกชนชาวไทยเพื่อสันติ ได้ร่วมสมทบเงินบริจาคที่จะนำไปมอบให้แก่ชาวอัฟกันและคณะกรรมการต่างประเทศ คณะกรรมการการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ได้ร่วมกันจัดการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เรื่องกรณี ประเทศไทยต่อสงครามสหรัฐอเมริกา กับอัฟกานิสถาน ในวันที่ 15 ตุลาคม

ทำให้เห็นว่าขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิมได้สร้างพันธมิตร จากการใช้แนวทางสันติวิธีการประสานงานอันดีระหว่างหน่วยงานต่างๆ

ข้อเสนอทางทฤษฎี

การศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิม ผู้วิจัยศึกษาผ่าน ทฤษฎีการระดมทรัพยากร (Resource Mobilization) และแนวคิดอัตลักษณ์ มาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา ซึ่งทำให้ผู้วิจัยได้เห็นถึง การเกิดของขบวนการฯ การดำเนินยุทธวิธีในการต่อต้านสงครามและการบรรลุเป้าหมายของขบวนการฯ

จากการศึกษา ผู้วิจัยมีข้อเสนอทางทฤษฎี 2 ประการ

ประการแรก การศึกษาทฤษฎีการระดมทรัพยากรแบบดั้งเดิม ที่ให้ความสำคัญกับประเด็นการเกิดของขบวนการฯ และการระดมทรัพยากรอย่างไรจึงจะทำให้ขบวนการฯ สามารถบรรลุถึงวัตถุประสงค์ เป้าหมายหรือข้อเรียกร้องได้ ซึ่งการให้ความสำคัญกับทรัพยากรทางกายภาพและทรัพยากรบุคคล ทำให้บดบังความสำคัญของทรัพยากรด้านอื่นๆ ซึ่งก็มีผลต่อความสำเร็จของขบวนการฯ ด้วย ดังนั้นผู้วิจัยจึงเสนอให้ขยายคำจำกัดความของทรัพยากรในการศึกษาทฤษฎีการระดมทรัพยากรแบบดั้งเดิม จากการให้ความสำคัญกับทรัพยากรด้านบุคคลและทรัพยากรเชิงกายภาพให้กว้างขวางโดยให้รวมถึงทรัพยากรทางวัฒนธรรม (culture) ซึ่งครอบคลุมถึงค่านิยม ความเชื่อ หลักการศาสนาเป็นทรัพยากรหนึ่งของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม เพื่อเพิ่มพลังในการอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมและพื้นที่ในการอธิบายขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมได้อย่างกว้างขวางและครอบคลุมยิ่งขึ้น

ประการที่สอง แนวคิดอัตลักษณ์ ซึ่งเป็นการให้ความหมายและบอกตำแหน่งแห่งที่ รวมถึงความเข้าใจของ “ตัวเรา” ในโลกหรือในสถานการณ์หนึ่ง ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวไทยมุสลิมครั้งนี้สร้างอัตลักษณ์ร่วม (collective identity) ของชาวไทยมุสลิมคือ การเป็นเหยื่อของสงครามอัฟกานิสถานและเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากสงคราม โดยการนำตนเองผูกโยงกับชาวอัฟกันในฐานะผู้นับถือศาสนาเดียวกันและความเป็นพี่น้องกันในอิสลาม โดยการเรียกร้อง และต่อต้านสงครามผ่านพฤติกรรมรวมหมู่ (collective behavior) เช่น การละหมาดฮายัต การขอพร การเดินขบวนประท้วง การจัดเวทีบรรยายและอภิปราย การคว่ำบาตรสินค้า ฯลฯ โดยกิจกรรมเหล่านี้

บางกิจกรรมที่ใช้หลักการศาสนาอธิบายการทำกิจกรรม และบางกิจกรรมเป็นการประกอบศาสนกิจ ซึ่งสะท้อนอัตลักษณ์ของชาวไทยมุสลิมในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมอย่างชัดเจน

โดยข้อพึงระวังของการแสดงอัตลักษณ์ชาวไทยมุสลิมคือ การแสดงอัตลักษณ์เป็นการแสดงความเป็น “พวกเขา” และ “พวกเรา” ที่เข้มข้นเกินไปอาจทำให้กลายเป็นอุปสรรคในการสร้างพันธมิตรและแสวงหาแนวร่วมในการเคลื่อนไหวทางสังคมของสังคมรอบข้าง ดังนั้นในการกำหนดแนวทางในการเคลื่อนไหวทางสังคมจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงประเด็นนี้เป็นสำคัญด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย